

Retningslinjer for behandling av saker om mulig uredelighet i forskning ved Kunsthøgskolen i Oslo

Vedtatt av rektor og direktør 13.11.2020

1. Generelle bestemmelser

1.1 Om felles redelighetsutvalg

Felles redelighetsutvalget er et faglig uavhengig organ som gir uttalelser om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo, Kunsthøgskolen i Oslo, MF vitenskapelig høgskole for teologi, religion og samfunn og Norges musikkhøgskole i samsvar med retningslinjer vedtatt av de enkelte institusjonene.

Redelighetsutvalget har ekstern leder med juridisk kompetanse. I tillegg består utvalget av ett medlem fra hver av institusjonene samt to stipendiatrepresentanter. Både vitenskapelig og kunstnerisk kompetanse skal være dekket i utvalget.

1.2 Grunnlagsdokumenter

Til grunn for retningslinjene ligger:

- a) Lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven)
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-04-28-23>
- b) The European Code of Conduct for Research Integrity <https://allea.org/code-of-conduct/>
- c) Forskningsetiske normer gitt av de nasjonale forskningsetiske komiteene
<https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/>

1.3 Definisjoner

Med *anerkjente forskningsetiske normer* menes allment aksepterte standarder for forskningsintegritet og god forskningspraksis slik disse går fram av de til enhver tid gjeldende nasjonale og internasjonale retningslinjer og konvensjoner. Hva som er anerkjente forskningsetiske normer kan derfor variere over tid og mellom fagområder, og utvikles i takt med samfunnet. De nasjonale forskningsetiske komiteene er en viktig ressurs i arbeidet med å definere anerkjente forskningsetiske normer og hvordan disse skal forstås.

Med *uredelighet i forskning* menes forfalskning, fabrikkering, plagiering og andre alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer som er begått forsettlig eller grovt uaktsomt i planlegging, gjennomføring eller rapportering av forskning, jf. forskningsetikkloven § 8 andre ledd. Uredelighet i forskning omfatter både forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid.

1.4 Forholdet mellom redelighetsutvalget og Kunsthøgskolen

Ansvaret for å behandle saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer tilligger Kunsthøgskolen, jf. forskningsetikkloven § 6 første ledd.

Kunsthøgskolen må skape og utvikle en kultur der det er rom for å ta opp alle saker som det knytter seg etiske spørsmål til. Det må være lov å stille spørsmål om behov for etiske drøftelser knyttet til både generelle forskningsspørsmål, spesifikke temaer og konkrete forskningsprosjekter (inkludert gjennomføringen av disse). Dette er en forutsetning for å utvikle en kultur som forebygger alvorlige saker. Også diskusjon rundt diskutabel forskningspraksis eller «småskalajuks» er viktig for å øke bevisstheten om det konkrete innholdet i god forskningsetikk.

Samtidig kan et uredelighetsstempel få store konsekvenser for den enkelte forsker. Det bør derfor være et klart skille mellom alvorlige og mindre alvorlige brudd (almennelige uredelighetsaker) på anerkjente forskningsetiske normer. Dette bør også gjenspeiles i prosessen og behandlingen av sakene.

Forskere kan også ha gode hensikter og trå feil uten at det bør føre til et uredelighetsstempel. Særlig dersom handlingen ikke framtrer som et mønster, men som et enkeltstående feilgrep, bør forskere som oppdager eller blir gjort oppmerksomme på slike feil gis sjanse til å innrømme feilen, rette den opp og sørge for å minimere konsekvensene.

Redelighetsutvalget bør derfor primært behandle saker om uredelighet i forskning og andre alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Mindre alvorlige saker (alminnelige uredelighetssaker) bør drøftes og søkes løst ved Kunsthøgskolen, uten at sakene oversendes redelighetsutvalget for uttalelse.

Dette reduserer ikke Kunsthøgskolens ansvar for å ta opp, drøfte og avgjøre også mindre alvorlige enkeltsaker.

Saker bør under enhver omstendighet søkes løst på lavest mulig nivå og så tidlig som mulig. Helst bør de løses før de er blitt en «sak». Også alvorlige saker kan løses minnelig. God ledelse og gode systemer for oppfølging er viktig.

1.5 Grunnprinsipper for behandling av saker

Følgende prinsipper gjelder for behandling av saker (både ved Kunsthøgskolen og i redelighetsutvalget):

- a) Alle saker skal løses på lavest mulig nivå.
- b) Alle saker saksbehandles ved Kunsthøgskolen før den eventuelt legges frem for redelighetsutvalget.
- c) Behandlingen skal være rettferdig, grundig og så effektiv som mulig.
- d) En person som anklages for uredelighet i forskning anses uskyldig inntil det er gjort endelig vedtak om at det foreligger uredelighet i forskning. Det kreves klar sannsynlighetsovervekt for å legge til grunn at innklagede har opptrådt uredelig.
- e) Alle som deltar i behandlingen av uredelighetssaker skal vurdere egen habilitet før behandlingen av sakene.
- f) Behandling av saken skal føre til en konklusjon.
- g) Forvaltningsloven kapittel II, III, IV, og V gjelder ved behandling av redelighetssaker så langt de passer, uavhengig av om saken behandles av institusjonen eller redelighetsutvalget.
- h) Alle uredelighetssaker kan unntas offentlighet mens behandlingen pågår, jf. forskningsetikkloven §11. Interne dokumenter kan unntas offentlighet. Når det foreligger en uttalelse skal denne være offentlig med unntak for taushetsbelagte opplysninger. Det samme gjelder dokumenter som inngår i saksbehandlingsgrunnlaget.

1.6. Informasjon til styret

Kunsthøgskolens styre skal holdes orientert om redelighetsutvalgets arbeid.

1.7 Vern av varsler og påklaget

Kunsthøgskolen skal bidra til at varsleren ikke utsettes for represalier.

Kunsthøgskolen skal sørge for at den som ble påklaget, men ikke funnet å ha utvist uredelighet i forskning, ikke får sitt navn og rykte satt i fare. I samråd med vedkommende skal institusjonen utarbeide informasjon som spres i relevante faglige fora og til arbeidsplassen.

2. Behandling av enkeltsaker (melding/varsel)

2.1 Melding om sak

2.1.1 Er dette en sak?

Før en klager tar i bruk den formelle prosessen rundt behandling av redelighetssaker, bør det konkrete tilfellet drøftes med en overordnet eller en annen tilsatt som en har tillit til. Man kan også søke råd hos de nasjonale

forskningsetiske komiteene.

Dersom man konkluderer med at det er en uetisk forskningspraksis, følges prosedyrene i det følgende.

2.1.2 *Hvem meldes det til og på hvilken måte?*

Alle saker meldes til rektor eller den rektor bemyndiger. Dersom rektor anses inhabil kan melding sendes til redelighetsutvalgets leder, jf. punkt 2.2.1 nedenfor.

Skriftlig melding. Enhver påstand om brudd på anerkjente forskningsetiske normer fremsatt mot en tilsatt ved Kunsthøgskolen i Oslo, skal fortrinnsvis meldes skriftlig til rektor.

Rektor skal uten ugrunnet opphold vurdere grunnlaget for påstanden. Rektor kan søke bistand fra jurist og/eller erfarne tilsatte i undervisnings- og forskerstilling.

Muntlige påstander om uredelighet i forskning skal undersøkes av rektor på eget initiativ. Dette skal gjøres uten ugrunnet opphold og med eventuell bistand fra jurist og/eller erfarne ansatte i undervisnings- og forskerstilling.

2.1.3 *Hvem kan melde?*

Alle kan melde en mulig sak mot ansatte i undervisnings- og forskerstilling ved Kunsthøgskolen – både interne og eksterne personer og/eller grupper.

2.2 Forberedende saksbehandling og eventuelt avgjørelse ved Kunsthøgskolen

2.2.1 *Forberedelse*

Den som har mottatt melding om mulig sak skal uten unødig opphold sette i verk nærmere undersøkelse av saken. Melding sendes til rektor, men dersom rektor anses inhabil kan melding sendes til leder av redelighetsutvalget som avgjør om rektor er inhabil i samsvar med prinsippene i forvaltningsloven § 6. Dersom rektor er habil, sendes saken tilbake til rektor for saksforberedelse og eventuelt avgjørelse i saken. Dersom rektor er inhabil, overtar redelighetsutvalget ansvaret for den videre saksforberedelsen. Redelighetsutvalgets leder kan be om administrativ bistand fra Kunsthøgskolen. Prinsippene i 2.2.2 til 2.2.5 gjelder tilsvarende så langt de passer.

2.2.2 *Behandling ved Kunsthøgskolen*

Forvaltningsloven kapittel IV gjelder og innebærer blant annet at sakens parter må varsles og gis anledning til å uttale seg (forvaltningsloven § 16) og at rektor skal påse at saken er så godt opplyst som mulig (forvaltningsloven § 17). Fakta tilveiebringes ved intervjuer/samtaler med den innklagede, den som har satt frem påstanden og andre, innhenting av dokumenter og de tiltak som anses nødvendig og forholdsmessig for å opplyse saken. Rektor gis tilgang til alt materiale som er nødvendig for en forsvarlig vurdering av saken.

Den innklagede og eventuell klager skal gis innsyn i det materialet rektor legger til grunn for sin vurdering, og gis anledning til å imøtegå eller supplere dette (forvaltningsloven § 18 flg.). Dette bør fortrinnsvis gjøres skriftlig. Rektor skal gjennomføre samtaler med den som fremsetter påstanden og den innklagede. Det skal føres skriftlig referat fra samtale. Den som setter frem påstanden og den som er innklaget har rett til å la seg bistå av rådgiver/advokat. Samtaler kan gjennomføres med andre tilsatte og personer utenfor Kunsthøgskolen med kjennskap til saken, og med personer som besitter ekspertise på det forskningsfeltet hvor saken har oppstått.

2.2.3 *Avgjørelse om videre saksgang*

Når saken er tilstrekkelig opplyst, skal rektor trekke en av fem konklusjoner:

- a) Saken avvises fordi den vurderes som en personalsak og oversendes tjenestelinjen.
- b) Saken avvises som «åpenbart grunnløs». Vedtaket skal være skriftlig, begrunnet og sendes til partene i samsvar med forvaltningsloven kapittel V.
- c) Saken forsøkes løst minnelig ved å involvere berørte, ledere og eventuelt tillitsvalgte. Dersom saken løses, avsluttes saken. Kunsthøgskolen sender rapport til redelighetsutvalget. Punkt 2.3.4 gjelder så langt det passer.

- d) Saken avgjøres av rektor, eventuelt prorektor for forskning, som ansvarlig for behandlingen (mindre alvorlig sak). Avgjørelsen skal være skriftlig, begrunnet og sendes til partene og redelighetsutvalget. Punkt 2.3.4 gjelder så langt det passer.
- e) Saken oversendes Redelighetsutvalget for videre behandling.

2.2.4 Kriterier for oversending av sak til redelighetsutvalget

Kunsthøgskolen oversender saken til redelighetsutvalget dersom det foreligger mistanke om alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer (uredelighet i forskning) som ikke kan løses minnelig eller rektor, uavhengig av sakens alvor, mener det er behov for en uavhengig uttalelse.

I oversendelsen skal sakens fakta, med kopi av originaldokumenter, nedfelles i en skriftlig rapport. Rapporten skal ta stilling til følgende:

- om forskeren anses å ha opptrått uredelig i forskning
- om det foreligger systemfeil ved Kunsthøgskolen, og
- om forskningsarbeidet bør korrigeres eller trekkes tilbake.

2.2.5 Klage over Kunsthøgskolens avvisning eller avgjørelse

Partene kan klage på rektors avvisning av saken til redelighetsutvalget. Dersom saken er fremmet direkte for lederen av redelighetsutvalget og lederen avviser videre behandling av saken, kan partene spørre det nasjonale granskingsutvalget om å se nærmere på saken. Granskingsutvalget har ingen plikt til å behandle en slik henvendelse.

En forsker kan også klage til redelighetsutvalget over rektors avgjørelse om at det foreligger et mindre alvorlig brudd på anerkjente forskningsetiske normer.

2.3 Behandling i redelighetsutvalget

2.3.1 Skal saken avvises?

Redelighetsutvalgets leder avgjør om en mottatt sak skal realitetsbehandles eller avvises. Avvisning må være begrunnet i at saken anses å være utenfor utvalgets saklige og Kunsthøgskolens virkeområde. Hvis saken avvises, sendes den tilbake til rektor med en begrunnelse for avvisningen.

2.3.2 Selvstendig saksbehandling

Selv om saken er forberedt av Kunsthøgskolen, har redelighetsutvalget et selvstendig ansvar for at saken er tilstrekkelig opplyst før utvalget avgir uttalelse.

Saksforberedelsen hos redelighetsutvalget skjer primært skriftlig, men utvalgets leder kan bestemme at partene skal innkalles til muntlige forhandlinger eller at partene skal gis anledning til å fremstille/utdype sin sak muntlig. Dersom muntlig fremstilling skjer uten at begge parter er til stede, skal det sørges for skriftlige referater slik at hensynet til kontradiksjon varetas.

Rektor skal være behjelpelig med å innhente ytterligere materiale som er nødvendig eller påkrevd for å sikre en forsvarlig vurdering av saken.

2.3.3 Beslutning

Redelighetsutvalget treffer sin avgjørelse ved flertallsbeslutning. Utvalget er beslutningsdyktig når leder og minst to medlemmer/varamedlemmer er til stede. Ved uenighet/dissens kreves minst tre stemmer for å utgjøre en flertallsavgjørelse.

Behandlingen i redelighetsutvalget avsluttes ved at utvalget avgir en skriftlig uttalelse. Redelighetsutvalget avgjør selv om uttalelsen avgis i møte eller ved skriftlig sirkulasjon.

Utvalget skal konkludere med om det foreligger brudd på anerkjente forskningsetiske normer, herunder om det foreligger uredelighet i forskning.

2.3.4 Rapport

Utvalgets vurdering og konklusjon skal nedfelles i en skriftlig rapport. Rapporten skal:

- a) ta stilling til
  - om forskeren har opptrådt uredelig i forskning,
  - om det foreligger systemfeil ved Kunsthøgskolen, og
  - om forskningsarbeidet bør korrigeres eller trekkes tilbake,
- b) inneholde en sammenfatning av sakens dokumenter, vitneforklaringer og annet materiale utvalget har lagt til grunn for sin konklusjon,
- c) inneholde opplysninger om hvilke fakta utvalget har funnet bevist, og de slutninger/konklusjoner utvalget har trukket på grunnlag av disse fakta.

2.3.5 *Oppfølging av redelighetsutvalgets vedtak og vurdering*

Redelighetsutvalgets konklusjon i spørsmålet om det foreligger brudd på anerkjente forskningsetiske normer er bindende for Kunsthøgskolen og skal legges til grunn for deres videre behandling av saken.

Redelighetsutvalgets eventuelle anbefaling om videre oppfølging av saken, herunder om forskningsarbeidet bør korrigeres eller trekkes tilbake, er ikke bindende for Kunsthøgskolen.

2.4 **Klageadgang**

Uttalelser som konkluderer med at en forsker har opptrådt uredelig i forskning, kan påklages av forskeren til granskingsutvalget. Den som ikke får medhold i at det foreligger uredelighet i forskning, har ingen klagerett. Det er heller ingen klagerett på uttalelser om at det foreligger brudd på anerkjente forskningsetiske normer som ikke omfattes av begrepet «uredelighet i forskning» eller den videre oppfølgingen av disse sakene. Granskingsutvalget kan imidlertid behandle saker om brudd på anerkjente forskningsetiske normer på eget initiativ, og parter som ikke har klagerett kan tipse granskingsutvalget i håp om at de vil ta fatt i saken.

Forvaltningslovens kapittel VI om klage og omgjøring gjelder så langt de passer og med de begrensninger som følger av forskningsetikkloven og disse retningslinjene. Det innebærer at forvaltningslovens regler om klagefrist (tre uker fra underretning om vedtaket), om krav til saksforberedelse og andre saksbehandlingsregler, gjelder. Begrensningen som følger av forskningsetikkloven er først og fremst hvem som har klagerett (bare den som får en uttalelse rettet mot seg), hvilke saker som kan påklages (uttalelser om at noe representerer uredelighet i forskning) og at klageinstansen (granskingsutvalget) har adgang til å omgjøre en uttalelse.

2.5 **Avslutning/oppfølging**

2.5.1 *Intern oppfølging*

Dersom redelighetsutvalget konkluderer med at det ikke foreligger brudd på anerkjente forskningsetiske normer, skal rektor fastsette og iverksette de tiltak som er nødvendige for å gjenopprette den innklagedes omdømme. Rektor skal sende rapport til det nasjonale Granskingsutvalget.

Redelighetsutvalget skal sende utvalgets uttalelse til partene og Kunsthøgskolen. I oversendelsen til partene må det redegjøres for klageadgang og klagefrist. Det er Kunsthøgskolens ansvar å følge opp uttalelsen internt, enten det gjøres ved bruk av statsansatteloven eller det følges opp på andre måter som ved inndragning av forskningstid, tilbaketrekking av artikler og lignende.

Dersom utvalget har konkludert med at det foreligger brudd på anerkjente forskningsetiske normer, skal rektor ta alle nødvendige skritt som følger av dette, herunder informere berørte parter om konklusjonen.

Utvalgets vurdering skal danne grunnlag for vedtak i Kunsthøgskolens styre. Det kan blant annet gjøres vedtak om følgende tiltak:

- tilbaketrekning eller endring av forskningsarbeidet,
- retting av forfatterangivelser, opphavsrettigheter eller liknende,
- ordenstraff, jf. statsansatteloven,

- oppsigelse eller avskjed, jf. statsansatteloven,
- politianmeldelse av eventuelle straffbare forhold,
- opplæringstiltak, og
- informasjon til allmennheten.

Styret ved Kunsthøgskolen skal sende rapport til granskingsutvalget og redelighetsutvalget dersom det blir gjort vedtak om tiltak som nevnt i punktene over.

2.5.2 Ekstern oppfølging

Kunsthøgskolen skal melde alle saker om mulige alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer til granskingsutvalget. Det innebærer at i de alvorlige sakene skal det rapporteres både der det konkluderes med uredelighet i forskning og der det ikke konkluderes slik. De mindre alvorlige sakene trenger ikke rapporteres.

Granskingsutvalget kan behandle saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer på eget initiativ. Det betyr at de kan behandle saker som ikke er påklaget (for eksempel fordi det ikke foreligger klagerett) og deres rett til omgjøring er ikke undergitt de begrensninger som ellers følger av forvaltningslovens §35.

3. Redelighetsutvalgets uttalelser i saker av generell karakter

Rektor kan anmode redelighetsutvalget om å gi uttalelser i saker av generell karakter for å få avklart om en praksis (eller mulig praksis) er i strid med alminnelig anerkjente forskningsetiske normer. Dette gjelder uavhengig av om praksisen anses å være et alvorlig (uredelighet i forskning) eller mindre alvorlig brudd på forskningsetiske normer. Det innebærer at Kunsthøgskolen kan få en uttalelse fra redelighetsutvalget også i saker som ikke er knyttet til en konkret person eller sak. I slike tilfeller må rektor i oversendelsens til redelighetsutvalget redegjøre for praksisen og hvorfor det er tvil om praksisen er i strid med anerkjente forskningsetiske normer.